

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

Опалюк Т.Л.

*кандидат педагогічних наук, асистент,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасні педагоги-дидакти активно вивчають проблематику, пов'язану з пошуком інноваційних форм, методів, прийомів і засобів організації навчання у вищій школі в цілому та у вищій педагогічній школі зокрема, особливо, коли йдеться про врахування дихотомії професійної підготовки майбутнього вчителя, яка відбивається в таких пріоритетних напрямках його становлення як фахівця вищої кваліфікації освітньої галузі, а саме: психолого-педагогічної підготовки і фахово-предметної.

На початку ХХІ століття українські вчені на основі узагальнення західноєвропейського та світового досвіду імплементації теоретико-методологічних положень щодо реалізації компетентісної парадигми організації та здійснення освітнього процесу на будь-якому рівні у більш практико-орієнтовану площину та спираючись на об'єктивні реалії власне української системи освіти в колективній монографії «Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи», за заг. ред. О. В. Овчарук показали, якою є перспективність переорієнтації на компетентісну основу пріоритетних стратегій розвитку та вдосконалення інноваційних форм, методів і засобів, розробки та впровадження новітніх методик і технологій навчання й організації навчальної діяльності (особливо, коли йдеться про професійну освіту, що передбачає як результат отримання функціонально корисних компетентностей, що визначатимуть справжній рівень підготовки фахівця вищої кваліфікації), а саме: «перейти у професійній освіті від його орієнтації на відтворення знань до їхнього застосування у більш досконалій формі; «зняти» диктат об'єкта (предмета) праці; покласти в основу стратегії освіти підвищення гнучкості її форм і методів на користь розширення можливості працевлаштування випускників вищих навчальних закладів і їх здатності виконувати розширений обсяг функцій і завдань; забезпечити пріоритет міждисциплінарно-інтегрованих вимог до результату освітнього процесу; пов'язати більш тісно мету освіти майбутніх фахівців з ситуаціями їхньої самореалізації в світі професійної праці; орієнтувати людську діяльність на нескінченну розмаїтість професійних і життєвих ситуацій [1].

Ще одним значущим положенням, яке має бути враховано під час організації освітнього процесу у вищій педагогічній школі в сучасних умовах, є твердження про те, що компетентісний підхід зумовлює визнання пріоритетності не просто глибинної та розмаїтої інформованості студента –

майбутнього педагога, а належної сформованості вмінь розв'язувати професійно значущі (педагогічні або суто дидактичні) проблеми, що можуть виникати у проєктованих в ході аудиторного навчання ситуаціях, наближених до реалій навчально-виховного процесу школи, а також у педагогічній дійсності, з якою стикається студент під час педагогічної практики.

Маємо також говорити про те, що за умови реалізації положень компетентнісного підходу актуалізується такий феномен, як «студентоцентроване навчання», паралельно із запровадженням якого відбуваються дидактико-методичні процеси, що забезпечують «академічну та професійну прозорість» та інше у подібному стратегічному контексті.

До основних тенденційно-переважальних напрямів сучасних досліджень, дотичних певним чином до аналізованої та виучуваної проблематики щодо запровадження та інтенсифікації розгортання компетентнісної парадигми у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя в умовах оновлення її змістової та організаційної складових, можна віднести такі: упровадження в зміст навчальних дисциплін у вищій педагогічній школі інноваційних вітчизняних і зарубіжних наукових розробок; урізноманітнення цільової підготовки майбутніх педагогів (на інтеграційній основі запровадження профільного навчання, особливо, коли йдеться про старшу школу); раціоналізація використання активних й інтерактивних методів навчання у вищій педагогічній школі залежно від профілю підготовки тих, хто навчається; упровадження інноваційних форм індивідуалізації та диференціації навчального процесу та використовуваних методик навчання та викладання; доцільне застосування у практиці організації та здійснення викладання й навчання сучасного мультимедійного забезпечення та різноманітних інформаційних технологій; гарантоване забезпечення тісного зв'язку науки, практики підготовки майбутніх учителів з прагматичними потребами школи та актуальними запитами сьогоденного суспільства; удосконалення способів організації та розширення обсягів самостійної та власне самоосвітньої підготовки студентів зі свідомою проєкцією на навчання протягом усього життя; залучення висококваліфікованих зарубіжних спеціалістів до викладання студентам під час їхнього навчання у вищій педагогічній школі.

Загальновідомим залишається також той факт, що компетентнісний підхід у педагогічній освіті ґрунтується на інтегрованих міждисциплінарних вимогах, що висуваються до передбачуваного потенційно можливого функціонального результату освітнього процесу, який, як ми підкреслювали вище, має втілюватися у певний рівень сформованості сукупності загальних і спеціальних компетентностей, котрі у своїй єдності вияву визначають рівень професійно-педагогічної компетентності вчителя (а в умовах підготовки у вищій педагогічній школі – майбутнього вчителя). Свідомо потреба допомогти студентам навчитись правильно розв'язувати ті чи інші соціальні та навчальні проблеми у певних ситуаціях (навчальних, життєвих, професійних) спонукає до реалізації компетентнісно-орієнтованої парадигми організації освітнього процесу у вищому педагогічному навчальному закладі.

У сучасних умовах на ринку педагогічної праці є попит на тих спеціалістів, які розуміються на психологічних особливостях людей різних

вікових категорій, орієнтуються в сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки і практики, володіють методами наукового дослідження, різноманітними інтерактивними технологіями навчання дітей і дорослих, засобами й методиками професійно-творчого розвитку й саморозвитку, можуть практично реалізувати гасло навчання упродовж життя. Подальша розробка компетентнісного підходу пов'язується з переходом від загальнотеоретичних уявлень про його зміст до створення предметних освітніх програм [2].

Список використаних джерел:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики: [монографія] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; [під заг ред. О. В. Овчарук]. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
2. Малихін О. В. Ієрархія компетентностей сучасного педагога / О. В. Малихін // 1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи: зб. матер. міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 65–75.

Чистякова І.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
учений секретар Вченої ради університету,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ: ДОСВІД США

Аналіз багатьох освітніх систем засвідчив, що протягом останнього десятиліття одним зі шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження.

Потенційно могутнім інтелектуальним рушієм світового розвитку є «європейський цивілізаційний глобалізм», який спирається не на дешеву робочу силу, а на інформацію, освіту, знання, інтелект, ноосферні стратегії [6]. Згідно сучасної парадигми європейської освіти в центр освітньої діяльності поставлено формування компетентної особистості. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні вказано, що єдність освіти і науки є основним чинником її подальшого розвитку [20], а приєднання України до Болонської декларації сприяє переорієнтації національної системи освіти на кінцевий результат, викладений у термінах компетентнісного підходу. Серед них важливе місце посідає дослідницька компетентність майбутнього професіонала, його здатність до науково-дослідної діяльності, що засвідчує його найвищий (найрозвиненіший) рівень освіти.